

LAGERLÖF, SVEN

**Wälmente tanckar om goda miölke-koors
vtwäljande, anskaffande och skiötsel, at man
må hafwa ömning miölkning och tilbörliq
nytta af boskap i landet./(Swen Lagerlöf.)
Stockholm, tryckt hos sahl. Mich. L**

Stockholm
1719

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök*: Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra*: Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Lagerlöf, Sven

4

LA

S

3

1

~~429~~ N° 103 — 12

LAGERLÖF, Som

Wälmente

Banckar

Om
Goda

Miölle-
NoorS

Ekon.
Historien
Salug.
(Bij)
1700-1829

Öfwäljande / anskaffande och skid-
sel / at man må hafwa önnig
Mjölkning och tilbörliq nytta af Bos-
skap i landet.

SEDERHOLM /

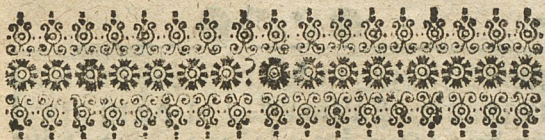
Tryckt hos Sahl. MICH. LAURELI Enckia
Anno 1719.

MAn är nogsammt försäkrad / at när thetta lilla
la Wärc genom trycket blifwer befördradt
til dagzliuset / hwilket man gärna seer och öns-
skar / skal publicum icke allenast willigt tildöma
Herr Auctoren heder och tack för sin här wid
anwände slit och lärdom / utan och högel. lång-
ta / at få se flera dylika under thes händer wa-
rande ämnen / hwilka medelst thet / at the / hwart
och ett särskilte hushålds indrächter öka / och så
hela Fäderneslandets willkühr i besynnerlig måts-
to förbättra. Stockholm den 18 Junii 1719.

JOHAN UPMARCK.
Cens, Libr, Reg.

Wålmente tanckar om goda
Mölkekoors utwåljande / an-
skaffande och slötande / at man
med nöye må hafwa duglig af-
wel och wackert Boskapzslag /
samt tilbörliq nytta af Boskap;
wid samtal ytttrade / och upstekna-
de för en hederlig Fru / som har
lust til Landtwälendet och god
kunskap i hushåldz konsten ;
men sedermera widlyftigare ut-
förde til publici tienst.

I.

Wit Boskap är icke
så godt slag / som
röd eller swart ; eme-
dan den hwita är
swagare til krasster /
och gifwer hwarken
så mycken eller så god mölk. Wil man
derföre med nöye och nytta iurätta sin
Ladugård / är bäst wälja en färg / nem-
ligen mörkröd / eller röd / som stöter på
swart

swart / jumer / ju bättre. Och bör man
 inga andra Kalfswar lägga på til afwel
 än dem / som äro af sådan Färg; hållt
 de / som äro hwitlagde om hufwudet /
 eller som wacrare är / teknade med
 hwita fläckor och strimor / såsom den
 Holländske Bostapen / hwilken är af
 godt slag / men för sin storlek kan en fö-
 das på vårt magra bethe / för än af
 den och swänskt Bostap blifwer en blan-
 ning / som är mindre än den Holländska /
 och hos oss den bästa / och kallas blan-
 ningz slag.

2.

Arten af Bostap följjer Stutens es-
 ler Turens färg och egenkap. Den
 som derföre en har / och dock wil hafwa
 godt Holländskt blanningzslag / han
 begäre af sin wän / som har sådant Bo-
 stapzslag / (de rätta Holländske äro för
 store och för swäre för swänska Koor /)
 han begäre / säger jag / en Stutkalf / som
 är wäl lagd och teknad / och fallen es-
 ter en vng och friskt Stut och Koo; fö-
 de honom wäl opp / och afhållan från
 Koor / til des han blifwer utwert och
 starkt / åt minstone mot 3 åhr. Ly ju
 bit.

bittidare han löper med Koor / ju min-
 dre och swagare blifwer han / och ju
 mindre och swagare afwel får man ef-
 ter honom ; men ju bättre han får ut-
 waxa och stärkas / förr än han tillsläp-
 pes / ju större och starkare afwel blifs-
 wer. At Boskapen i landet är hos me-
 nigheten mycket småwert och liten / det
 kommer / iämte oförsichtig Stidsel /
 måst der af / at Stutar och Qwigor lö-
 pa förbittida / medan de ännu äro Kalk-
 war / förr än de utwuxet / och kommet til
 någon styrcka ; så at på sådant sätt / ju
 längre det lider / ju mindre Boskap och
 afwel det blifwer. Och skönt man
 hafwer ey annat än swänska Koor / als-
 lenast de äro ynge / friske och starke / och
 warda wäl födde / så kan man ändå få
 samma slag / som Stuten är kommen
 utaf ; emedan Kalkwarne liknas fadrens
 art och färg ; och när längre der med
 framhårdas / at man af den blanningen
 får god Stut / som med blanningssla-
 get löper / så warder ju längre ju bät-
 tre och större Boskapslag och afwel :
 Skolandes man sålunda / der som godt
 hödd och bethe finnas / kunna oppdrif-

wa wår afwel til hollåndskt slag / om det
 på wår march woro nyttigt. Jag har
 på sådant sätt skaffat god afwel / och
 sedan til åtskillige wänner lemnat stut-
 kalsswar af mitt slag; och den som först
 fick har nu ett stort fåabus fult medh
 mörckröd bostap / alla wål lagde och
 teknade. Men kan man på herregårdar/
 hwarest god afwel är / så köpa tu åhrs
 gammal stut / samt qwigor eller ynga
 Koor / at så afwel utaf / winnes tiden
 så mycket bättre. Somlige äro rådde
 före / at ifrån sin ladugård / släppa Kalf-
 war eller äldre bostap til afwel hos an-
 dra / och byta den tanckan / at der ef-
 ter skal blitwa wahntrefnad hos deras
 bostap / och lyckan följa med til den an-
 dras ladugård / som aslen bekommer;
 men det är en fåfång fruchtan och falsk
 inbildning / som smakar af skadelig wid-
 skeppelse / och slått förtröstan på Gudz
 nådiga hielp och wålsignelse: warandes
 alla landsens inbyggare skyldige / at be-
 fordra hwars annars wålmågo inbör-
 des / i synnerhet i detta måbl / som län-
 der til hela rikets nytta och fördel; ty det
 gagnar hela landet / at ingen brukar
 sin egendom illa.

3.

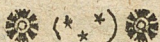
Den som wil hafwa godt och utwaldt
 Boskapslag/ får en til afwel pålägga
 hward Kalf/ som förefaller; utan utväl-
 ja den/ som har goda märken/ och är
 fallen efter god Stut och bästa Midlke
 koo. Hwar wid påminnes / at förste
 lingen duger en / för Qwigans swaghet
 skull / at til afwel påläggas ; och när
 Koon är tolf åbr gammal / tager hon
 af och blifwer åbrl. swagare / at des
 Kalfwar blifwa icke sedan duglig afwel:
 den tredje / fjerde och femte Kalfwen är
 bäst och starkast. Sommarkalfwar
 warda sällan god afwel; de som falla
 om hösten blifwa fuller store och starke/
 men icke goda Midlkekoo; de som Kalf-
 was mellan Junl och Fastan äro de
 bäste / både til Stut och Koo. Detta
 tyckes wara lapperi och utan skiäl sagt;
 men de gamlas språk om Juulekalf och
 Påskegrås har sin riktighet. Ty de
 Kalfwar / som falla wid Juultiden och
 straxt der efter / äro aflade om wahren/
 då naturen sielf drifwer til leet och af-
 stogglust / och hafwa bekommet sin för-
 sta tilwert och näring / i Mat. och Mid-

sommars Månader / då Koon ätt de
 sköna blomster och örter / af hwilka bä-
 sta trefnad och mißkätning blifwer.

4.

Följande märcken äro at achta på
 Kalfwar / som til afwel / til Stut eller
 Koo / skola utwålljas; men om Stutens
 godhet är aldra angelägnast / emedan han
 är sielfwa Koobonden / vppå hwilken
 beroor hela aflens godhet. 1. Ju flera tån-
 der de hafwa fram vti munnen / ju bät-
 tre blifwa de. Gemenligen har en Kalf/
 eller gammalt Creatur af godt slag / 8
 framtänder; den som har mindre än 7
 tänder är en wård at födas til annat än
 slacht. Kan man finna någon Kalf /
 som har flera tänder / nembligen 10 el-
 ler 12 / så är högst angeläget at den på-
 läggia och achta / som en stor raritet,
 til at få afwelslag utaf / såsom det ut-
 waldesta. Om jag finge en sådan Stut
 Kalf / som der jämte woro wäl tecknad /
 så wille jagh med nöye gifwa 100 dal.
 för honom. Ty ju flera tänder de haf-
 wa / och ju rummigare kåkerne eller
 Rinnbenen sitta från hwar andra / ju
 starckare äta de / ju bättre föda de sig /
 och

De och ju nyttigare warda de. En min
 granne hade en liten swånst Koo medh
 10. framtänder / hon födde sig träffeli-
 gen och midelstade wäl: war ock så rast
 af sig / at när hon blef löp / och ingen
 Stut fans i staden om sommaren / ströf
 hon genom stegarne / til andra bostaps
 hiordar / sökte opp Stut och kom sedan
 hem af sig sielf. 2. Ju hwitare tänders-
 ne äro / ju bättre märcke är det: finnas
 de wara gohlychtige / eller stöta på rött
 och swart / är det ett tecken til inwärtas
 feel och swagheter / efter en siuklig moder:
 De Kalfwarne warda aldrig rått friske /
 och duga derföre intet at til afwel på-
 läggas. 3. Böre Kalfwarne wara bre-
 da öfwer mancken och bringan / at bo-
 garne icke äro för hårt sammantryckte /
 utan wäl rummige för lungornes fria
 utslående / på det de må andas friskt och
 des bättre befordra matens sönderma-
 lande och utarbetande. 4. Skal swansen
 wara wäl lång och stark / at rumpe-
 tången sträcker sig neder til flankorne /
 eller längre / ju mer ju bättre. Ty styr-
 kan stöter tillsamman i länderne eller
 förstryggen / hwar ifrån swansen

nederweret/och är ju längre och starkare wä
 ju större styrcka det är i försryggen: wa
 randes det wist och fast/ at ju längre/tio
 kare och skadigare swansen är/ hos de
 dtur som swans hafwa/ ju större styrcka
 ka är i försryggen/ och ju starkare Cre
 atur; hwar til Leyonet är såkert wittne til
 5. På sidorne / halft vnder buken/ gå sto jar
 ra midelklädror från bogarne til diuren Ko
 på Koon/ och vnder samma ädror/ mitt ped
 på wännen / på bägge sidor / märckes Af
 ett litet hohl eller bähra genom bröst; bäh
 och ju större och widare denne midelklädr
 bähran är på Koon/ ju bättre midelklar sin
 hon; men ju trängare / ju mindre: på tu
 en god midelklar Koo swarar midelklarbähran lin
 mot finger ändan. Här utinnan artas fö
 Kalswarne efter modren/ och utmärcka re
 jämwal huru desse bährar wllja blifwa. bäh
 6. Bred panna / friska swarta ögon / i
 härtika dron / store näsebohrar och wid
 munn äro ock gode märcken. 7. Små
 lemmade Kalswar äro eij duglige til af
 wel; men ju större skänkor och been
 knokor / ju längre lijf / bredare buk / och
 miukare rygg de hafwa / ju bättre bo
 skap blifwa de. Flera märcken kunna ti
 will

wäl finnas / men desse äro de angelä-
wagnaste och säkraste.

5.

de Kalswarne böra wäl skötas och
wärdas / i synnerhet i förstonne / at de
Ereij stanna i werten / utan taga jämt
ne. til och warda friske och starcke. I bör-
sto jan och första året är angelägnast:
ren Komma de en gång af sig / warda de
mitt sedan aldrig så gode / lom wederbör.
kes Af sin egen moders midlet triswas de
st; bäst; warda ju starckare / ju längre de
st; dricka söta midletten; spüssas sedan med
kar sinätt godt wallböd / och watnas med
på tunn lium midldricka / eller kokad wäl-
can ling / sur midlet / wasla / och hwad i
tas köket af diskarne samblas / blandat i
cka rent watn. Kokar man eenerljs med
wa. bähren i watn / och blandar det spadet
n / i Kalswedricken / så triswas Kalswarne
wid öfwermåttan wäl. Teenebuskarne / som
nä. hos oss i ömnhghet wera / är större kraft
af. och nytta / än wij weta at bruka och rät-
en. teligen tacka Gud före. Zy för utan
och det sköna brännewijn / den starcka olja
bo. och hälsosamma moos / som af eenebähr
na tillredas / torde mycket mehr godt och
päll nyt.

nyttigt kunna af eenebussten hämtas oalt
 nyttias. Sätter man i stödp til kortil
 bränn med eenerk's sag/ eller med wammet
 som eenerk's medh bähren är kokad wttil
 så blifwer både mer och bättre brännwår
 än eljest. En gammal förnäm Fru gaw
 ett märckwärdigt och berömdwärdt rådb
 åt en fattig hustru/ som med sina barna
 swalt i den dyra tiden/ och swart at
 hunger klagade sigh måst twingas aflag
 watnet / som hon widh sin ringa och rå
 krafftlösa spås slächte sin törst med; tugg
 hon lärde henne koka eenerk's i watn ma
 och der af brygga sig dricka til styrckab
 Hustrun fölgde lärdomen efter/ tog eena
 nerk's med bähren / hackade smätt / Koför
 kade i watn / gjorde råsta / öste det koldig
 kade råset der på/ låt lagen med mer
 watn låka några gånger igenom / slogna
 så i gållkaret / lade jäst wt och låt gis
 ras / alt efter bryggare wils / och fick en
 god och nyttig dricka: någon tid der ef
 ter kom hon tillbaka / tackade för rådb
 och lärdom / och såg så friskt wt / som hon
 ingen hunger lidet.

Widare böra kalfwarne wara i warmt
 rum / stå torre om fötterne / ligga rent
 alt

s oalt jämt ombydt ströb / och hållas inne
 ortil des gräset warder moget / åtminsto-
 ame til misfommaren / eller som bättre är
 ortil Larsmåsa / då starkaste sommarhetan
 vjår förbi. En de fara mycket illa och
 golvahnmåchtas af starkt soolwarma / och
 råtabla intet det sårsta gräset / utan få
 armagesiuka der af / och twingas så hårdt /
 at de offta döo ; hwar öfwer mången
 aflagar / men förstår ey härdröa af sårste
 ogräs / som är ju meer twingande och
 twingande / ju spädare det är. Dersöre
 en man och seer / huru den store och starke
 kaboskapen först om wåhren twingas och
 eemattas af det späda gräset / och måste
 köfördenskul då hielpas med salt och sta-
 fodigt foder morgon och affton / om han
 er af kal triswas / och gifwa någon god som-
 lomarmölskning / eller taga sig godt hull til
 ishöslacht. Den som dersöre inrättar sin
 eibushåldning / at han har lagom boskap
 och den wål föder / och om wåhren håller
 köboskapen inne til des det är fullt bethe på
 onmarcken / och ändå sedan har at gifwa
 midlet koon / när hon om affton hem-
 kommer / han gör såsom sigh bör och
 har nytta af boskap. Kallswarres foder
 kan

Kan mycket underbielpas medh Apelöf, ost
 sålgdelöf/ runne löf/ nåflor/ gräs och örter
 vhr Rogarne etc at deras somer
 mar föda inne i husen blifwer ey så kal
 möyelig/ när man lärer konsten och hafes
 wer mödan ospard. Så och Kalfwarne ses
 så wäl som boskapen/ litet salt ibland wet
 och deras tandklött twättas och guidaga
 med salt eller urin, så äta de stærck och
 och triswas bättre. När de warda äldre
 gamle/ måste de wänjas at äta haln å h
 på det de icke må blifwa granlaga i forwet
 dringen. Qwigorne böre hållas för siat
 sielfwa om somaren/ at de ey må skämma
 ma bort sig och förbittida taga Kalf Ro
 hwar af de stana i werten och blifwa an
 swage/ samt sedan bära små och swaga
 Kalfwar/ som affen bortskämma; bö
 randes ingen qwiga släppas til ore /
 förr än hon äth minst one år 3. år gamför
 mal/ och längre afhållas / om ligenbefri
 ten så med gifwer; ty på god gräsmar och
 kunna de wäl stærckas i 4 a 5 år / förr
 än de taga Kalf/ ju större och stærckare
 wera de / och ju nyttigare warda de seter
 dan; men der som magert bethe är/ gärdör
 intet an at med nytta tillägga stor bo
 kap

löf hos Kap / utan är bäst hålla sig wid lagom
 och wid 3 års utwerning. Jag lå-
 ommer opteckna dag och Datum / när den
 å Kalfwen kalfwas / som til afwel utväl-
 hales och då får sitt namn / at man iedan
 rnes säkrare må wetta / at råtta sig efter
 ndet / som wid des ålder är at i acht ta-
 daga. Wil ock en matmoder hafwa omak /
 karsch efter Ladugårdz; Pigans berättelse
 hyskrifwa när hwar Koo taget sig Kalf /
 å har det sin nytta med sig; i det hon
 forwet på hwad tid åhret igenom hon har
 sig wänta ny MidleKoo / och kan så
 mycket bättre der efter råtta sig så wid
 Koons stökel / som hushyllornes tilstå-
 llande / efter såsom man af midleKningen
 agkan få vndersiöd til arbetsfolckes föda.

6.

re / Koobonden eller Stuten måste fram-
 amför alt wäl hållas och födas / at han är
 behfrigt / qwick och starck; dock icke gödas
 ar och der igenom förtungas. Salt öker
 ör mycket des qwickhet; derföre man ock
 arseer / at den Swänske bonden / som å-
 eter salt mat och är ute i luften i jämn
 gårdörelse / har ock stugan full med friska
 bo barn; men läcker mat och stilla sittande
 Kap gör

gjør swagt folck / och swagt hwad wer
dem kommer. En Stut är nog til na
a 20 Koor : blifwer han gammal elden
elljest swag / warder efter honom odde
glig afwel och strång. Kalfwar; kan de dig
före ey gärna brukas til afwel mer än ni
tu år / sedan han är tilläpt worden. wa

7.

En god Midleko är wård sorgfällhrä
flöckel; hon är såsom en Destilerpanna
hwar igenom naturen vnderligen trüg
wårkar midle / som är en så härlig / ny
tig / behagelig / hållsamt och swårder
lig spiss och föda. Hwad slag tag lådan
ger i pannan och Destilerar, så får jader
mer eller mindre / bättre eller sämre bru
gen / såsom des godhet war som inlades
af strid såd blifwer mycket och godt brän
wijn / ju stridare / ju mer och bättre ; da
flöd såd litet och swagt / och ju utindha
och swagare / ju flödare såden war : jme
skönare och bättre rosor inläggas / jha
kostbarare wattu Destileras : äfwen såse
ju bättre och krafftigare soder Koon får
ju mer och mustigare Midle gllwer honte /
och ju starckare och friskare hon är / joch
mer åter hon / och ju bättre mielkar hon

De

Det bästa slaget är den Koo / som drif-
 ver mjölken så starkt / at hon håller sig
 til nager / eburn mycket hon åter; efter
 eldenne skal man i synnerhet wälja aswel:
 odnen som alt jämt håller sig feet / hon
 deräger mer på bullet än i mjölken / och
 är ännu mindre. Man skal derföre gif-
 den wa Koon det aldrabästa höd / som fin-
 nes / och med all flit söka at förbättra
 fällgräsverten / så gifwer hon icke allenast
 enn mycket / utan dubbel så god / så kraff-
 tig och hållsam mjölk / och lönar sig wäl.
 Ny Hästen kan wäl hielpa sig med jäm-
 nare höd / och göra lika god tjenst / eme-
 dan han triswas wäl af hafra och kan
 trädas med understödtas / när dan starkt
 brukas. Med torr hackelse / eller grant
 adeskuren haln / och hafra til en tredjedel
 örål hoya blandad / kan ock Hästen wäl fö-
 ras; och hållas wid godt hull / allenast
 när han får höd om nätterne; hwilket tag
 er: jmed god nytta i några wintrar brukat
 / ihafwer. Men särpa / eller blött hackel-
 er / såse med mjöl påströdt / duger intet för
 för Hästarne; emedan de blifwader af mat-
 honte / och mjölet fastnar i de fina ådror
 / joch förorsakar desbet / hosta / qwarcken
 hon
 De

och Döden. Arbezhästar tyckes få strö-
 ka af mjöldricka / men de få ock dyre
 svettas derföre / innan de förnä det upp
 arbeta. Men andra hästar / som linier
 brukas / blifwa som sagt år siuka oäk-
 förlorade. Jag weten förnämlig Wall
 som mot wären lät dagel. stå mjöldruck
 för sina hästar / och hwart år miste en
 eller två ; men sedan han öfwer gaf mjö-
 drickan / hade hade han bättre lyster
 Drancé bränner mer än öker mjölk
 och gör derföre swag och watnig. mjölk
 Måst och dras stärcker och söder / mer
 öker hullet och icke mjölken ; hwete ott
 reg år Boskapen osund / men Korn oet
 beynnerligen hafra hällosam : alt hwæ-
 af spannemåhl kommer ttenar intet fö-
 mjölkkeoor widare / än at stärcka dem
 när de äro kraftlöse och swage. Dä-
 som har nog måst och drancé / kan de ar-
 före gifwa det åt Stutar och Orar / me-
 ler den Boskap / som årnas til slachta
 och der igenom spara des mer höd frid-
 sielfwa asen / som brukas til Mjöl-
 kning.

Godt och fett wallhöd gifwer måst
 och bästa mjölk : och at hödet må blifwa
 de

styes bättre och önnigare / så at det både rikeligen föder och wid god trefnad uppehåller Boskapen / och gifwer för linenniskians kropp des närachtigare och hälsofammare midel; måste man med till flit och sorgfällighet sköta ångar och wallar / samt på alt görliget lått te dem förbättra och fruchtsamma gödra; niåsom ock om Hösten kasta omkring på och träswallen wåplingzhöfröd / angelike keröd / pimpinellefröd / aqwelneyfröd / rådlumlin och dillfröd / så wera samma örter mer allstadigt ibland gräset / och göra ett kryddat och hälsofamt höd / af hwilket både Boskap och folck bättre trefnad wäkomma. Libbesticka är en träfflig Boskaps krydda / både at gifwa Boskapen i sleta / och byra mjölkewårillen med / och bör derföre wid alla ladugårdar i önnighet planteras; hon kommer icke fort på wallar / utan wil wächta wid husen / i feet länck grund / mot sönddagsholen. Och aldensund mjölk höd är den aldrastufligaste / behagligaste och angenämaste föda och bästa Confect; så böre wij ock med så mycket stor omsorg och estertänkande använda

tid och penningar der vppå / at förb
 fra Bostapen / gråswerten och mi
 kningen; men när wij låta land
 Bostap wårdz'lost handteras och
 wärtas / taga til goda hwad midle
 förefaller / ehuru slätt och krafflös
 är / och med wår stora skada förnö
 wåra sinnen med werdslig fåfånga
 lapperi; tänck efter huru illa och of
 swarligen wij då betee oss! In mi
 kningen / med hwad deraf til föda tillag
 i landet / är ett wålsignat wisterhus /
 obmgångelig och ostattbahr kost i a
 hushåld / och krafftig spås och vnd
 håld / hwarpå manufacturers och han
 wårckz wålgång och befordring hång
 och ju mer wij förstå at förbättra
 förmera Bostap och midlekning / ju
 kare är detta wisterhus / och ju båt
 må wij; men ju mer wij försumma
 förachta denna Gyllende Konsten /
 fattigare är wisterhuset / och ju arm
 folck i landet / och ju dyrare Manu
 cturer.

Sur midle har en lindrigt kyhla
 krafft / och är derföre om Sommar
 en öfwermåttan angenäm och hälsof

ost. Turckarne statta fördensfull sur
 mjölk så högt / at de på resor föra lens
 e medh sig i tåta linnepåsar. Jag
 vet mången / som i hitsig sjukdom
 blifwet frisk af sur mjölk; men det må-
 le vara mätta med / och gran acht wid
 uru hon nyttias / så at man icke åter
 örmvcket och kroppen förkybler; iag
 vet ock andra / som stält sin maga til
 ätta med sur mjölk / och der igenom
 ändrat sin resa til Surbrunnen; iag
 vet ock spätt barn / som waret illa sukt
 af hetta i magan / at tunga och gont
 waret hwite; men när ingen ting an-
 nat hulpet / blifwet botadt af sur
 mjölk / som annan ätet / och medelst
 mjölkens kyblande kraft hettan förta-
 get. Dock har icke all mjölk samma
 krafter / utan förnämligast den / som
 faller af de Koor / som fordras med
 godt wallhöd / eller gå i blomstrande
 bethe; och i synnerhet är tiärnemjölken
 hällosam. Swar wid påminnes / at
 sur mjölk är hällosammare utan gred-
 da / än med gredda; emedan greddan /
 som är en sammändragen must och fett-
 ma af mjölken / är leg såsom alt fett är /

och ju fetare mjölken är / ju segare; seer
 den skull måste ock greddan med myckot
 möda / genom tiärningen / starkt arbeta
 tas och söndertvingas förr än han bli. D
 wer til smid och hålösam at förtäras. Sele
 tas nu greddan otiärnad / så måste hvar
 i magan och ådrorne vndergå samnda
 arbete / som i tiärnan / förr än han bli
 wer tilbördigen finerad och til kroppeh
 näring tänlig: om då maga och ådrote
 äro starke / såsom på arbetsfolk / så lga
 gå an / at sönderarbete och finera grett
 dan och må wäl af honom; men föta
 swagt folk / och dem som äro stillaet
 går det intet an; utan greddan stannare
 i seg slem / och blifwer en orsak til flusen
 sar / förstoppelser och många ångslata
 de krämpor. Det tyckes fuller / at mjöter
 ken är förmager / och hwarcken angrä
 näm eller smaklig / när greddan är botw
 ta; men när Boskapen födas wäl / ätw
 hon utan gredda feet och mustig nog frö
 och kraftigare än både gredda och mjö
 efter illa född Boskap; och om hote
 blandas med litet löt mjölk / samt wigo
 wispas och arbetas / at luften får g
 nomspela / förr än hon framsättes / sta
 see

; seer hon behaglig vt/ smakar wäl och är
 yctotan gredda aldrabälsammaste at för-
 arlförtära.

bl. Barnen i landet siunga i gammal Ju-
 s. Selek/ Hör opp i Dalarn' och köpa
 hgrönt höö. Detta har någet at bety-
 anda / och gifwer tillkänna/ at i Dalarne
 blmätte wara bättre höö än annorstädes/
 pchwilket icke komer af landets jordmåhn/
 drotan af folckets idoghet och konst at bär-
 i laga höet. Ty om gräset står så länge/
 grent det warder aldeles moget / så är bär-
 säta kräften redan stuten i fröet / och strä-
 llart tørt och magert. Somltige örter och
 ngråås mogna bittigt om åkret / somltige
 flusenare / at man i alt icke kan träffa rät-
 tasta tiden; så måste man dock rätta sig ef-
 niöter det måstas wert och mögnad / och i
 ngråttan tijd wiödh mihommaren / såsom
 bowähren kommet sent eller bittida / och
 äwerten sig sticket / afflä gräset / förr än
 og fröet warder aldeles moget / så blifwer
 höet bättre och kraftigare. Gläs det ä-
 hoter förspätt / warder det fuller södt och
 wägodt at äta / men faller förmycket ihop /
 gnat det blifwer förlitet / och snarare / än
 / skadigt höö/dunctnar/möglas och förderf-
 see

was. Elljest begås ock ett feel wid bårn
 ningen / at så snart gråset är slaget
 bredes det straxt tunt vt och torckat
 hwar igenom den Salpeterachtiga m
 sten / som vpfyller stråck ådror och gå
 ger / och har måsta styrckan medh sig
 får tilfålle at flyga bort och i iuffren v
 dunstas; så at hōet har sedan icke ha
 krafft / vtan är magert och litet när oc
 rande / hwar af ingen god midel m
 kan blifwa. Det grås / som aflås m
 gådagen / då warman är starck och ma
 ken torr / är icke heller så mustigt / so
 det som slås medan daggen är der upp
 eller i rågnwäder / efter som nog Salp
 är både i dagg och rågnwatu. Det
 derfdre bårst / at antingen med lkan
 gråset i strångar / eller med riswan ell
 råflan draga det i små hoopor / och lå
 så ligga en dag eller mer och sätta sig
 förr än det bredas vt och torckas /
 blifwer hōet bättre och mustigare. Sw
 mer är wid hōdbårgning at achta / d
 skal våminnas / när ångars skid
 kommer at bestriwas.

8.

Swad angår bostapens hus och stl
 ni

bärning igemen / så förmerckes hos me-
gemigheten i landet / fådhuset wara lågt /
ckat trångt / mörckt / styggt och lika tiltåpt
mbåde i tödwäder och köld / at der inne
går en qwalmig / oreen och osund lucht / och
sigbostapen ligger i trånga stygga bås / så-
en usom i ett fångelse; miter ock ett annat än
hafange förtärning / nembl. litet mager halmt
når och höd / två eller tre gånger / och drick
enka en gång om dagen. När ock korta-
mste dagarne äro / stillas icke i fådhuset
om morgonen / förr än man seer wäl /
10 klockan 9 / och om affton / när det börjar
upp at skymna / klockan 3 ; at bostapen så
12 lunda får litet mat och dricka i 6 timmar /
et men måste sedan liggat i 8 timmar / utan
n at see hwarcken folck eller foder. Huruskal
14 bostapen triswas i sådant tillstånd? der-
16 före ock den bostap / som så skötes / seer
18 vth om wahren / som han woro krum-
20 pen / och liknar mer ett beenragel / än
22 någon kropp. Tänck efter hurudan
24 midelck af en sådan koo skal komma; och
26 hwad midelckning skal blifwa om som-
28 maren effter sådan stillning! derföre war
30 der ock den fattige aldrig fullfattig. Fåd-
32 huset

huset bör fördenksfull byggas något högt och stort / at bostapen står der inne rumpå d migt och beqvämt / och har friare luftasom det bör och hafwa stora fönster / hålst die mot öster och söder / at der inne är wdraliust; emedan liuset fågnar och oppside f star / men mörckret ångslar och förtunga och det bör och på alla sidor hafwa gluggoren med ståtluclor / som kunna öppnas ellhar slutas / efter wäderlekens omskifte / oddit : alltid hafwas en jämn warma och reemat lucht. Bostap wil gärna hafwa warmderf och är warman des halftwa föda; mest oblistwer det förwarmt och qwalnigt / sluch tristwes han illa / och kan hwarcken åtråse eller dricka.

I Tyssland gifwa de sin bostap offft och litet i lånder / 6 a 8 gånger / eller offströ tare / om dagen; ty ju mindre de få hwarwet gång / ju bättre åta de opp; ju mer de få strå ju mer spilla de och wråka bort / sedastof de med andan och fötterne giordt fodre sig oimafeliget. Jag låter / hela hösten och på wintren igenom / gifwa bostapen födelåst fyra gånger / och dricka två gånger om pen dagen. Klockan mellan 5 och 6 om mor jon gon gifwes första gången; emellan 8 och 9

hög släppas ut och vatnas / och gifwes der
 upå andra gången; straxt efter middagen/
 affsåsom dagarne stäckas eller längas / tri-
 st die gången / och mot affton vatnas an-
 andra gången / och gifwes der på det fier-
 ofte fodret. Ju oftare Fååhuset ränsas /
 och ju snyggare der inne hålles / samt ju
 gorenligare boskapen är / ju bättre trefnad
 llbar han / och ju förnögsammare är at gå
 odit : boskapen har i thetta måhl samma
 eennatur / som menniskan. Fååhuset bör
 underföre hållas wäl rent / och dageligen
 neströs backat granris vnder boskapen / så
 / luctar friskt / boskapen triswes wäl / och
 åtråset gifwer så god gödsel / som magert
 halm foder.

Ag har i Fååhuset både strapa och
 offströborsta / och en eller annan gång om
 va veckan / men mot wåhren oftare / låter
 få strapa och borsta öfwer alt; på det at
 va skoftet / som efter vtdunstningen sätter
 re sig i hullet / och de lösa håren / som fram
 od på månaderne och måst mot wåhren
 de låfna / och gnaga och qwålja Boska-
 on pen / at de klå och skubba sig mot hwad
 or som förekommer / måtte bortränsas och
 Boskapen wäl triswas. Dese löse hå-
 ren /

ren / som elljest förfalla / kunna på de
 ta jättet samlas tilhopa och arbetas
 täcken: och denne rånkning ökar så
 Skapens trefnad / at det skiner af hwa
 här på honom / när han om wahren
 släppes. Anledning här til har
 fått af goda hushållare / brukat
 samma i många åhr / och funnet
 hafwa sin stora nytta med sig. Och
 och Bostapen en eller annan gång bli
 wet strapad och borstad / warder ha
 straxt wahn der wid / och med ryggen
 efterläggande förmärker sitt nöye. Och
 som Bostapen icke har så mycket tö
 som Hästen / utan been och knokor. si
 ta straxt vnder huden / så får man ic
 bruka så skarp strapa / eller strapa
 hårt / som i stallet stier / utan är bä
 bruka trästrapa / och förrätta strap
 ningen sacht / fram och tillbaka öfwer
 hela kroppen / men öfwer buken lit
 eller intet.

Man kan och icke tro huru mycket de
 öker trefnaden / at man är sägnsam
 mot Bostapen / samt språkar och si
 ger för honom. Den ladugårdz vig
 som det ey gör / utan går tyst och trum
 pen

gen / hon är intet wärdig at sylla i
 Fädhu:et och mindre wärd maten. Ty
 stönt Bostapen spylas och watnas /
 så wil han ändå en rätteligen triswas /
 när fågnad och wälwilja saknas. Han
 är ock här wid så granlaga / at om den
 ena fågnas mer än den andra / upwäc-
 kes onska och haat dem emellan; der-
 före måste man fågna dem alla lika / så
 som det förefaller. Doct är at achta /
 at denne fågnad måste wara måttelig
 och icke öfwerflödig / i synnerhet med
 Kallwar; ty om man förmycket slåkas
 med dem / och alt jämt fågnar dem
 med brödbitar / eller annat som de äls-
 ka / så warda de bortskämde och duga
 intet när de komma til ähren. Jag
 hade en wacker Dwigkalf / som blef fåg-
 nad af alla och werte wäl; men när
 hon wardt Koo / och fågnaden kunde ic-
 ke så räcka til / blef hon så smänigen
 mer och mer modfält / olustig / tung
 och mager / och omsider störtade öfwer
 bandet i bäset. Samma beskaffenhet
 är det med godagzbarn och morsgrisar /
 med hwilka förmycket läbles och gö-
 res til willjes; de warda sanneligen
 icke

icke så godt och dugligt folck som
 dra; emedan de få alt efter sitt föf-
 ga nöye/ och icke tilwänjas/ at m-
 flijt och alswarsamhet arbeta/ eller
 got widrigt tåhla/ utan alt jämt/ m-
 lek och behagelig lust/ sin yngdom om
 öfning förnöta/ likasom werldens
 stånd woro/ at framgent dansa på
 sor; hwarföre de ock sedan/ när de
 ma till åbren/ eller warda sina egne
 framfara i slummerachtigt wäsende
 långt det råcker; men när Föräldra-
 ras goda år alt/ och werlden stän-
 harm och beswär i ställe för smitker
 wälbehag/ då warda de fulle med miltre
 nöye / ångslan / olust / klenmodighet
 mistrostan/ jänmer och elände.

9.

Midelkeoor måste med särdeles önen-
 sorg skötas / och oftare om dagen spita-
 sas än som sagt är. Watnet befördrar
 mycket midelkningen; och ju klarare wa-
 net är / och ju mer man kan komma Rooret
 at dricka / ju mer och bättre midelkar hon
 I två eller tre wekor / förr än hon bär
 måste hon watnas medh litet luumman
 watn; dricker hon tiskalt / så förstoppar

De

t det midelkådrorne / samt gör senorne
 af hwa och Kalsningen swår. Wil en
 m alfwen fort / så koka litet saffran / eller
 r hammin / hampefröd och rödblösskal / i
 / wå a tre stop öhl / mer eller mindre / så
 t om Koon är stor til och Kalsningen
 s helig; gif Koon dricka med litet salt / en
 a Mer annan gång / så drifwes Kalswen
 Kört / om han är lefwandes eller död / och
 gne Koon ränsas snart. När hon buret /
 de näste hon styrckas och vpskriskas medh
 Dropparm miöhl dricka / hwar vti en nåsua
 nckst kastas hwar gång; och sedan ick
 r dricka kallt utan luummat watn / ju lå
 nre / ju bättre. Med råtta bör ingen
 heroo / som miöskar / dricka hskalt watn;
 y i sanning hindrar det fodres lön-
 erarbetande och förminskar miö-
 llen. Dock får intet wata mycket warint/
 spitan allenaft kölden afflagen och som-
 dronar warmt. Jag har i Säähulet stort
 waar / och genom ränner pompar wat-
 ooret in; och när det stått ett halft dygn i
 houswarman / är kölden afflagen. När
 vår Koon nyh buret / eller kölden är starck /
 naan man warma siudbett watn / och vt-
 passanda med det andra til lagom luumt.

Man

Man torde ock kunna komma til råd
med / at widh drängestugepiffen eller
annat hus / inmurā en stor Jernpan
hwar vthi wata alt samt medh sam
eld kunde hållas warmt / och gene
rännor ledas i Jäähuset / så woro
minste beswär; hwar om widare /
om ladugårdars byggande kommer
Priswas.

At ock så mycket mer opdrifwa mjölk
ådrorne och befordra mjölkningen /
koka i wata hööfredö / libbestickeroot
lergrås / tånnekåhl / amüs kumm
stötta lagerbår / pimpinella och flom
örter / som mjölkken öka /
ta der vthi / och i några dagar blandas
den lagen i den nyborne Koons drick
så kommer Koon til god mjölkning
Men hon måste spisas med godt wallhö
och at hon ey må ledhna wid at äta
torra höet / hwar dag bekomma sårting
af höö eller hackesse. Ey när balmit
flåras til hackesse och blötas eller kokas
i warmt wata / med litet salt / ätes hwar
mycket bättre. Men lärpa af agnar di
ger intet / utan är bättre gifwa agnar
ne torre / så dricker hon wäl der efter
åfwäro

Edet öfverblifwer / bdr icke flås bort /
 ran på Boskapens foder.

Roghalm är bättre för mideloor / än
 afwerthalm; emedan haftran är af en
 torkande natur / och des halm torkar / samt
 ödel och minskar midlken / samt gör tån-
 nerne lösa; dertfore icke bdr man gifwa nå-
 gon Koo / som midlkar / hafwerthalm / utan
 eller torra roghalmen; hwilken måste
 wäl mellan händerne brytas och mufas /
 örr än han gifwes : men för Fåår är
 hafwerthalmen hållsam. Har man och
 som sommaren i förråd roghalm / låter
 hon ståra til grof backelse / och strör i-
 bland höet / när det inkastas i ladorne; så
 öfver halmen delachtig af höets must /
 och warder bättre foder än elliest / samt
 med mindre beswär utdelas bland höet :
 i hollandes detta maneret wara en nyttig
 årtning / när man nödgas införa wätach-
 tigt höd / til af det i ladorne med torr bac-
 kelse / som tager fuchttigheten til sig / hiel-
 sopsa / och från mögel och dunckenhet bewara.
 En wäl omlagad Koo gifwer i Swer-
 nage 4 a 5 kannor midlk om dagen / i Skåne
 mer / och i Holland och annorstädes 8 a
 10 kannor. Men hon måste med slikt om-
 las

lagas / och äfwen om sommaren /
 hon hemkommer / hafwa litet särpa
 sig af hackelle / höd / eller kokade näs
 med litet salt vti. Boor man wid sa
 sion / kan hafzmatnet der til brukas
 salt sparas. Med all slit måste instång
 Koohagar / och der vti skogzlundar
 torra ställen lemnas eller planteras ;
 mtölkkoor icke långt drifvas och ka
 bort mtölkken / vtan få ligga i skuggan o
 middagerne och om nätterne äta i re
 Huru hagan kan stängas / at inga od
 inkomma / skal framdeles wissas. Di b
 såsom mtölkdiaren äro såsom en vpr
 ning / vti hvilken ju mer wata löper t
 ju mer man vtöser ; så måste ock Ko
 midlås 3 gånger om dagen / at icke mi
 ken stärkar sig i dturet / och gör det skal
 och papporna sära. När Koon midlås
 måste det ske jämt / friskt och stadigt / o
 mycket wäl vtmidlås ; går der med lam
 och sömnigt / eller någon stund vppehä
 les / drages mtölkken tillbaka och förmi
 ftes. Förste Kalszwigaus midlet
 icke nyttig bwarken til sindr eller ost /
 tan at straxt opkoka. Dropes en dr
 pa mtölk på handen eller naglen / och de
 hål

håller sig rund och står länge wid det la-
 et / så är mjölken god och mustig; bre-
 er han straxt sig vth och flyter om-
 ring / så är hon watnblandad.

Med fleka måste Boskapen alt jämt
 ägnas; ty saltet behåller Boskapen
 wid god trefnad och ökar mjölken. Och
 såsom löst salt och mjöhl / som måst bru-
 kas til fleka i landet / spilles bort til södr-
 re delen / så är bättre tillaga henne på
 följande sätt: tag ren silllaka / eller kö-
 tad och wäl afstummad köttlaka / eller
 i brist der at salt / ju mer ju heller / (man
 måste intet wara rädd före at spändera
 ett lipspund salt på hwar Koo om åbo-
 ret / hon betalar det wäl /) slå det i watn
 i ett tråg / låt saltet smälta / knåda en
 deg der utaf med hafwermjöhl / och i knåd-
 ningen blanda der ibland ofwännämde
 örter; gör sedan af degen små klot / så
 stora som wahlnötter / eller om Boska-
 pen är stor / som hönsägg / och gif
 hwart nödt en boll / så spilles ingen-
 ting. Har man skänd sill eller strö-
 ming / äta de ock dem gärna och dric-
 ka wäl der efter. Jag hade en stoor
 Koo / som efter sådan stillning kunde

Dricka uhr hela watnåden i en dröve
hon gaf och fem kannor mjölk och
bland mer om dagen.

Til minstone måste en Koo gifas
en kanna mjölk hwar dag hela åhran
igenom/ och när hon nyss buret vpphar
la det/ som saknas/ medan hon rådm
sju; elljest är/ rätt at tala/ intet nåst
je at föda Bockap; och 365 kannor
god mustig mjölk äro säkert bättre än
hushåldet/ än 100 dahler. Skal om
det ehrhållas/ så måste stallas gowar
Bockapzslag/ och ey mer tilläggsörk
än man har lägenhet til at wäl sta-
da och ryka. En tjo Koor stöta sig
med mindre beswär än 20 a 30; merer
om de rätt med flit ansas/ äro de säla o
wälskiotte nyttigare/ än alla de ar
dra/ som med mer beswär illa handan
teras.

10.
Bockapzstöttesel är intet någon gemesfö
och ringa konst/ utan en högst angeläbla
gen och ädel wettensskap. Dersöre odde
de store Gudz Wän/ Abraham/ Isaac
och Jacob/ samt deras förnåma hustrur
och barn/ alortig blygdes wid/ at sielsled
w

Drive skiotha sin Bostap. Och när Ja-
 ochob och hans söner kommo til de stolta
 Egyptier / för hwilka alla herdar woro
 giflåsom en flyggelse / bekände de för Ko-
 ahang Pharao fritt ut / at de woro her-
 vpphar / och sådant folck / som med Bostap
 rådmngingo / både de och deras fäder. Och
 et nåsom Bostap är en förlåning af Gud /
 anoppå hwilkens råtta skiotsel och trefnad
 tre andes wälstånd i tinnuellig måtto bast
 al mycket beroor ; så böre wij honori icke
 gowårdzloft handtera / utan med all flit
 asörbättra och vnderhålla til bästa nyt-
 l sta. Det är också mycket mer nödwän-
 löstigt / at hwar med sorgfällighet besins
 merer om sin ladugård / som war egen häls-
 e säla och sundhet / til en stor del hänger på
 ar Bostapens trefnad / af hwilken wij fö-
 andan ännuuta ; och ju mer wij beslita oss
 om / at inhämta kunskap i denna kon-
 sten / ju angenämare / behagligare och
 mesförnögsammare blifwer hon / och ju ä-
 jeldblare och diupfinnigare besinnes hon ; i
 odet många vnderbare omständigheter /
 saas af Gudz wärck och naturens drift / sig
 truder wid framwissa / deras wära tanckar
 ielstledas til sinnetika betrachtelser / och dra-

gas alt mer och mer från werldens
 fånga til Gud; kannedom och wördn
 Vti de gräs och örter / som wera w
 på wår Swånska botn / ligger en
 hemlighet förborgadt; och om deras
 och kraft woro allom kunnige / och
 Bostapens föda wått brukades / så
 le otroligen mycket godt der igenom
 rättas. Den lärde Greken Pfell
 skrifwer i sin spysordning til Key
 Constantinus / at nymidtad midst /
 en frukt och wål fordrad Roos / druck
 på nychter maga / gifwer en träff
 föda och stora krafter; men man må
 fasta der efter i några timmar / at m
 ken kan wål utarbetas / til kroppens st
 ka / för än naturen beswäres med annan sp
 Herr Baron von Hoberg förmenar sådan mi
 Eur skola wara god för dem / som dragas
 torrwarek och podagriska swårigheter. Galen
 tillstår ock / at midst är gifwen menniskian icke
 lenast til spijs och näring / utan ock både til inn
 tes och utwärtens läkedom. Om man derföre
 de at känna örternas natur och wårkan / mot
 eller den sjukdomen / så kunde de der efter sam
 och blandas i fordbret / för den Roos / hwars mis
 Den siuke skulle dricka : afwen som man gifwer
 man in det som skal hjälpa barnet.

Njande örter och andre saker äro hälssamme för
 och ganska nödige / at hafwa i förråd wid hwar ladu-
 rd / såsom libbsticka / abbrott / isop / mahlört / Calmus/
 ngört / hwitlöf / rödlöf / baggesöta / åland;root / tormentil-
 eller blodroot / enebår / lagerbår / swafwel / bästwegåll
 . at man ibland kan der af gifwa Bostapen in / till
 s trefnad; bewarande; i synnerhet om wåhren / när den
 rst släppes på bethe; samt om någon siuknar / at man
 r at gifwa för hwar siukdom sin läkedom; och när Bo-
 å slappsiuka i granlaget ypkommer / bewara sin Bostap för
 mittan; i det hwar morgon / före än det släppes ut / gifwes
 part nödt in en stekboll / uti hwilken förenämde läkes-
 ydder iblandade äro / ju mer ju heller / såsom hopen är
 Keyr til / och siukdomen fahrlig.

Den sinnerike Digbi, i sitt tal om Sympathien, anförer
 tänckwärdig ting; at om man kokar nyhsmidlad midlk /
 det siuder öfwer / at något af midlken flyter i elden; så
 al Koon / af hwilken midlken kommet / straxt känna smär-
 i diuret och papporne / så at de börga at swulna och hård-
 a / gifwa sedan blod / och omsider förderfwas; alt efter så-
 m mer eller mindre midlk siuder öfwer / och elden är starck
 . De Engelfta gwinfolcken släppa alt hwad de för hån-
 r hafwa / och löpa til och rycka grytan af elden / när de
 rmärka wilja koka öfwer. Skier det / och man straxt har
 red; swätt tvrt salt at kasta i elden / öfwer de kohl / som
 as midlk kommet yppå / så skal icke smärtan blifwa så fahrlig;
 Galen
 icke är emellan den sårsta midlken och Koons diur. Ach hu-
 i inw
 före
 mot
 sam
 s mi
 der
 ing / år vnder arbete i en särskilt strift; hwilken begyutes
 Syr. 42: 23.

för halftannat åhr sedan / men för andra syftor skall /
 för den myckna tid / möda och ehrfärdighet / som der
 fördras / alt sedan kommet at hwita. När den bli
 färdig / hwilket med första stie lærer / och iag får tid och
 le / at skrifa om Bostaps / tidtsel i gemen / så skal alt
 Bostap angår widlyftigare och omständeligen utföras
 beskrivas ; neml om allehanda Bostaps natur / art /
 trefnad / sukdöm / lötedöm / tidtsel både winter och som
 ladugårdars byggande / och Bostapens bewarande
 wahn trefnad / kiuserie och olyckor ; samt om midtkens
 terande och midtkelår illens tidtande ; om midtkesfingor
 Deyor ; om klärning och ykning ; om smör och ost ; så
 och om Bostapens göddande / slachtande / köttes handter
 och bewarande / med mycket mer som här til hörer : på
 at alt / som wid hwart arbete och handlag är at i acht ta
 och af bästa hushållare och hushållerskor brukas / må fö
 la gdras kunnigt / och til landsens heder / nytta och wäl
 go öfwer alt læras och i bruk ställas. Stockholm
 8. Junii. 1719.

EWEN RUGENS

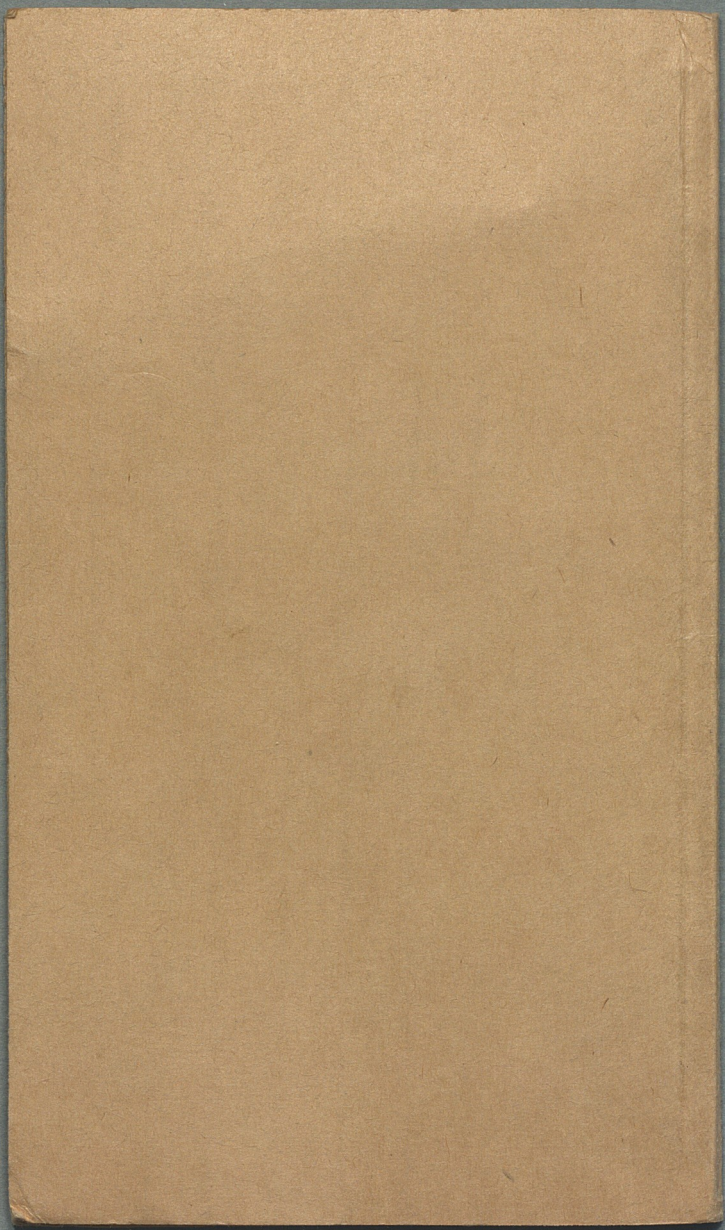
Exemplaret säljes för 6 öre Silfvermynt / och får
 til köps hos Bocktryckaren LAURELII Euka i nya Kon
 holms Brogata / strart wid Drottninge gatan. Och
 som priset är efter tidens dyrdet til ringa wsfatt / och
 medel / som för detta lilla wärck kunna samlas / stola strax
 emedan Auctoren nögdas sielf wara förläggare / anwänd
 til Papper och smckstningor / til flera wärcks aftryckan
 til publici tienst ; så förmodas ödmuikteligen / at detta
 Wärck löses med sådan Myntesfort / som tienar
 til opläggningens befordran.

er skall /
som den
den bli
tid och
kal alt
vtföra
r / art /
och som
rande
olkens
estugor
oft; se
andere
er: på
acht te
må fö
och wäl
holm

RES

och fin
a Kon
Och
och a
a str
wänd
yckan
dett
p

www.books2ebooks.eu